

Latvijas skolēnu augstu rezultātu sasniegšanas iespējas

Linda Mihno

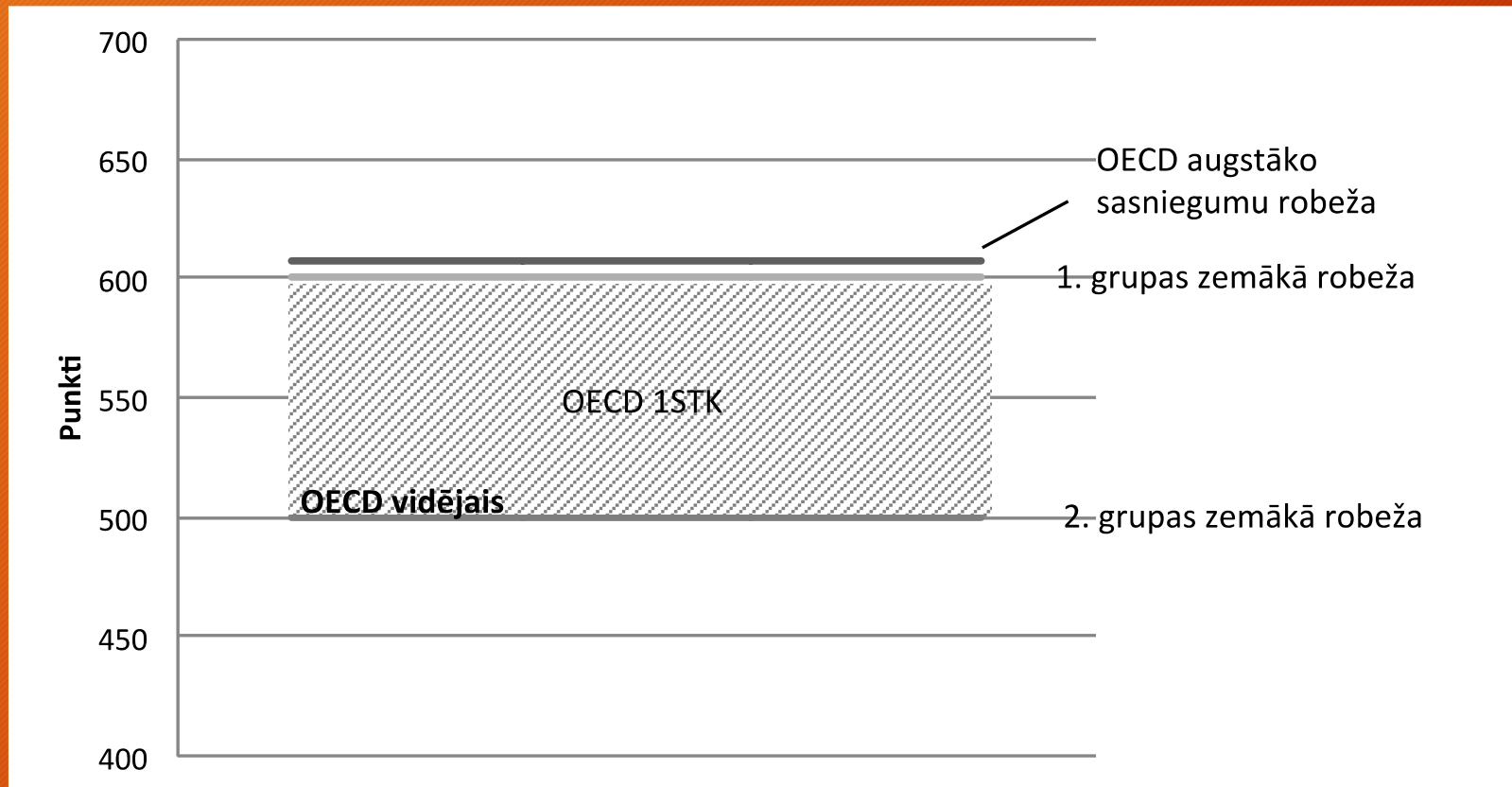
Izglītības pētniecības
institūts
Pedagoģijas, psiholoģijas un
mākslas fakultāte
Latvijas Universitāte

Skolēni ar augstiem sasniegumiem

- PISA ietvaros parasti sakot „skolēni ar augstiem sasniegumiem” saprot tos, kas sasnieguši vismaz piekto kompetences līmeni kādā no satura jomām (OECD, 2010)
- Skolēni ar augstiem sasniegumiem sasniedz augstus rezultātus kādā jomā, ir augsti motivēti, kā arī viņiem piemīt attiecīgas prasmes un spējas, lai sasniegtu savus mērķus, tādas kā problēmrisināšanas, laika plānošanas, informācijas pārvaldīšanas un komunikācijas prasmes, arī radošums vai arī tie var būt skolēni, kas ir apdāvināti šajā jomā, kam šīs jomas uzdevumi viegli padodas

Augstu sasniegumu robežu definēšana

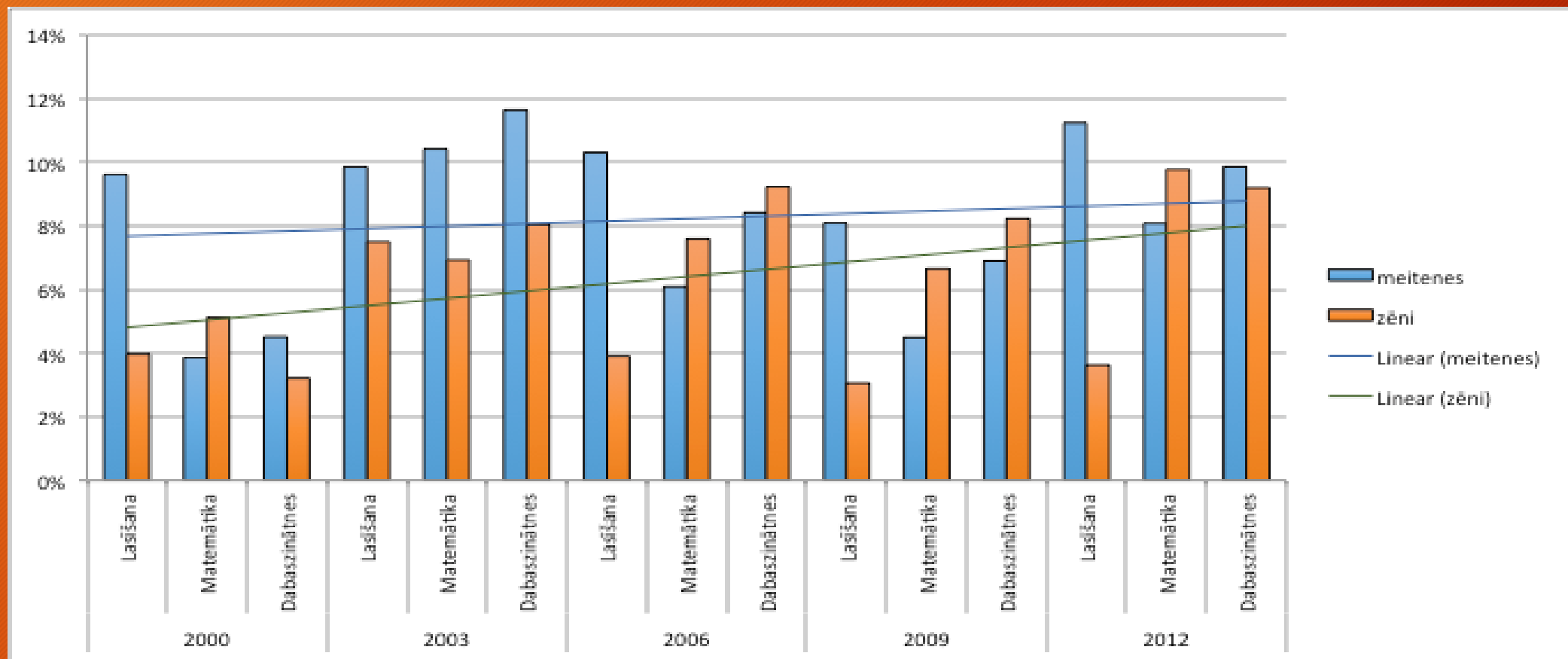
Binomālās loģistiskās regresijas metode

- 1. grupa - skolēni, kuru rezultāti virs 600 punktiem
- 2. grupa - skolēni, kuru rezultāti robežā starp 500 un 600 punktiem

Skolēnu skaita īpatsvars (%) dažādās sasniegumu grupās PISA galvenajās satura jomās

Gads, kurā attiecīgā satura joma galvenā	Skolēni ar augstiem sasniegumiem pēc OECD PISA dalījuma	Skolēni ar augstiem sasniegumiem, ja robeža 600 punkti	Skolēni ar sasniegumiem starp 500 un 600 punktiem
Lasīšana			
2000	4,1	6,8	29,3
2009	3	5,6	38,5
Matemātika			
2003	7,9	8,7	34,4
2012	8,0	8,9	35,9
Dabaszinātnes			
2006	6,6	6,8	37,6

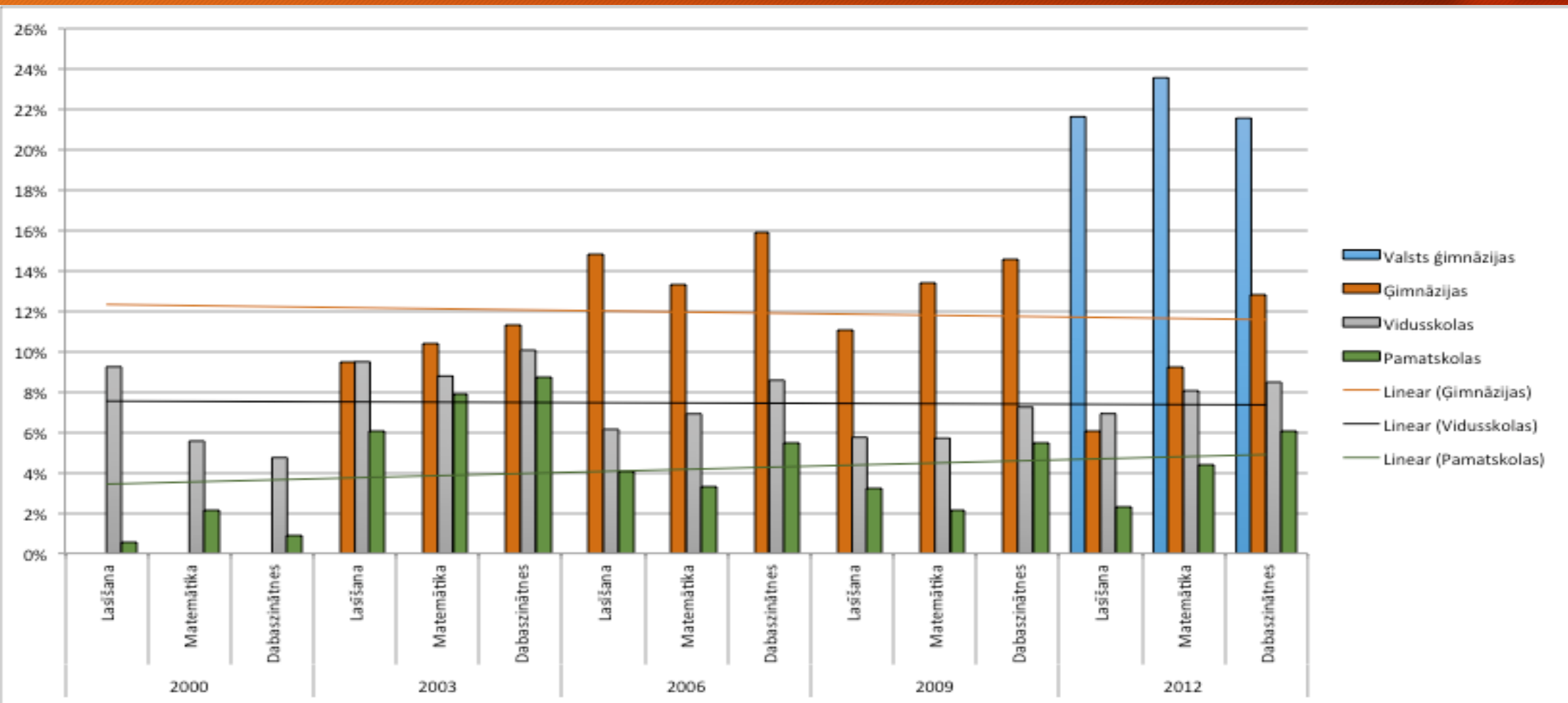
Skolēnu īpatsvars (%) augstu sasniegumu grupā galvenajās satura jomās (2000-2012) (dzimums)

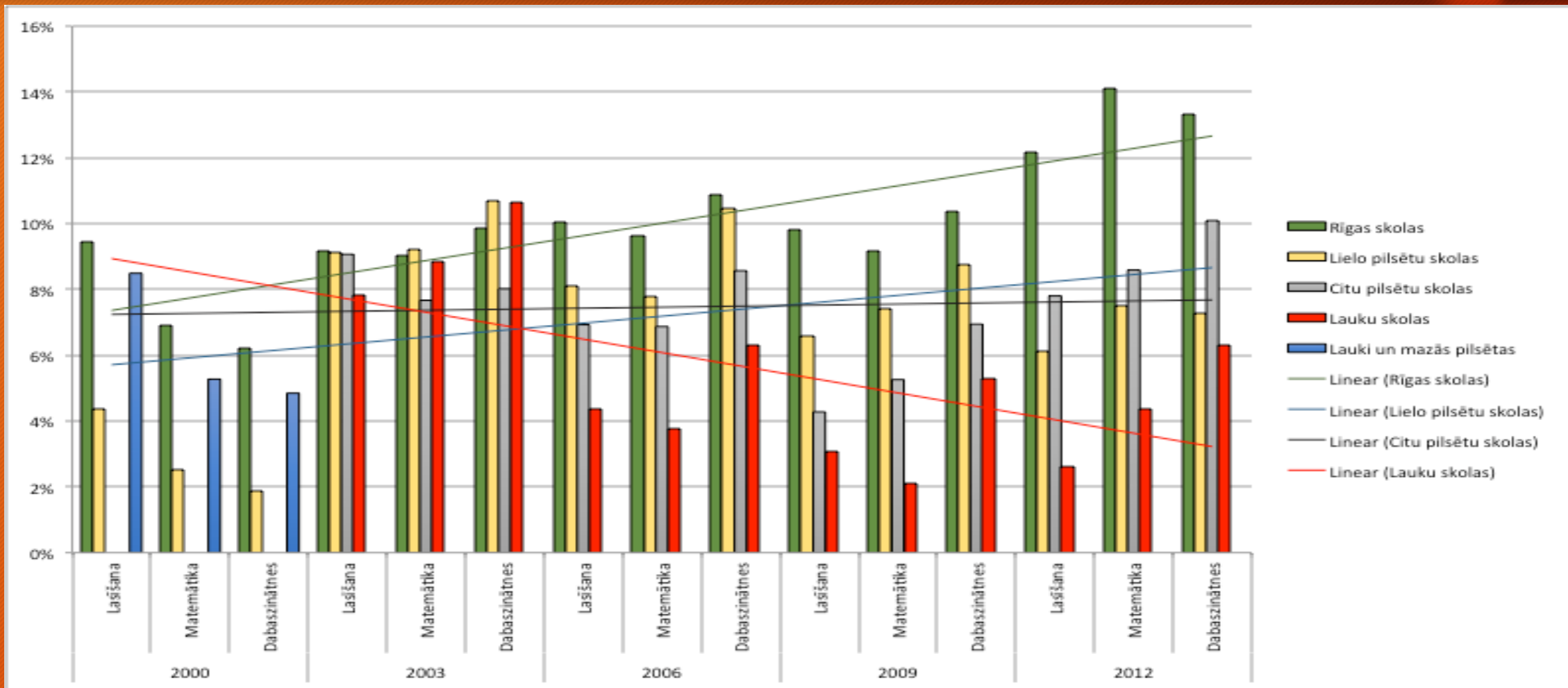
Skolēnu īpatsvars (%) augstu sasniegumu grupā galvenajās satura jomās (2000-2012) (mācību valoda)

Skolēnu īpatsvars (%) augstu sasniegumu grupā galvenajās satura jomās (2000-2012) (skolas tips)

Skolēnu īpatsvars (%) augstu sasniegumu grupā galvenajās satura jomās (2000-2012) (urbanizācija)

Metode

- Binomālās loģistiskās regresijas metode
 - 1.grupa - skolēni, kuru rezultāti virs 600 punktiem
 - 2.grupa - skolēni, kuru rezultāti robežā starp 500 un 600 punktie
- Kā mainītos varbūtība skolēnam no 2. grupas nokļūt 1. grupā, ja attiecīgo indeksu izmainītu par 1 vienību, pieņemot, ka pārējie indeksi paliktu nemainīgi.

Iespējamie augstu rezultātu ietekmējošie faktori lasīšanā (2000)

- Mātes izglītība (105%)
- Lasīšana savam priekam (90%)
- Apmierinātība ar savām matemātiskajām spējām (30%)
- Apmierinātība ar savām akadēmiskajām spējām (28%)
- Tēva izglītība (18%)
- Ģimenes atbalsts mācībās (-60%)

Iespējamie augstu rezultātu ietekmējošie faktori lasīšanā (2009)

- Lasīšana savam priekam (148%)
- Mācību resursu esamība mājās (56%)
- Lasīšanas stratēģija „apkopošana” (55%)
- Lasīšanas stratēģija „izprast un atcerēties” (46%)
- Kultūras priekšmetu esamība mājās (17%)
- Augstākā vecāku izglītības pakāpe (12%)

Iespējamie augstu rezultātu ietekmējošie faktori matemātikā (2003 un 2012)

2003

- Trauksme, pildot matemātikas uzdevumus (22%)
- Augstākā izglītības pakāpe vecākiem (21%)
- Attieksme pret datoriem (-86%)

2012

- Augstākā vecāku izglītības pakāpe (35%)
- Trauksmes sajūta, pildot matemātikas uzdevumus (-38%)
- Ierobežojumi datora lietošanai mācībās (-79%)

Iespējamie augstu rezultātu ietekmējošie faktori matemātikā (2012)

- Pieredze ar parastiem matemātikas uzdevumiem (35%)
- Augstākā vecāku izglītības pakāpe (14%)
- Trauksme, pildot matemātikas uzdevumus (-37%)
- IKT lietošana skolā (-76%)

Iespējamie augstu rezultātu ietekmējošie faktori dabaszinātnēs (2006)

- Informētība par vides jautājumiem (68%)
- Pārlicība par rezultātiem dabaszinātnēs (51%)
- Apmierinātība ar rezultātiem dabaszinātnēs (20%)
- Vispārējā attieksme pret dabaszinātnēm (17%)
- Nākotnes saistīšana ar dabaszinātnēm (11%)
- Augstākā vecāku izglītība (9%)

Secinājumi

- Jo izglītotāka sabiedrība, jo augstāki sasniegumi skoleniem
- Valstī iespējams sasniegt augstus sasniegumus, ja par kvalitatīvas izglītības nepieciešamību ir pārliecināti valsts iedzīvotāji un valsts politikas veidotāji. Kā arī ja valsts izglītības politikas veidotājiem un sabiedrībai kopumā ir vienots redzējums par izglītības nepieciešamību un attīstības koncepciju, reformu nepieciešamību un virzienu
- Izglītības sistēmas kvalitāti lielā mērā nosaka skolotāji, kas strādā skolā

Secinājumi (turpinājums)

- Lai uzlabotu skolēnu rezultātus lasīšanā, ir jāveicina skolēnu pozitīvā attieksme pret lasīšanu, īpaši zēniem
- Lai sasniegtu augstus rezultātus matemātikā, skolēniem jābūt atbildīgiem par mācīšanās procesu, kā arī viņiem jābūt motivētiem gūt zināšanas, ne tikai iegūt labas atzīmes
- Skolēnu biežā datoru lietošana neuzlabo viņu sekmes matemātikā
- Skolēnu sekmes dabaszinātnēs būtiski ietekmē skolēnu zināšanas ar dabaszinātņi saistītos jautājumos, kas veicina šo skolēnu pašpārliecību un motivāciju mācīties dabaszinātnes, lai vēlāk izvēlētos savu nākotni saistīt ar šo jomu

Ieteikumi izglītības politikas veidotājiem:

- Izstrādāt vienotu un ilgtspējīgu izglītības attīstības plānu, kas būtu pieņemamas sabiedrībai un kas tiktu īstenots neatkarīgi no ministru maiņas
- Izstrādātas vadlīnijas, kas nosaka izglītības satura virzību, sasniedzamos mērķus ilgākā laika posmā
- Izveidot konkrētu un detalizētu izglītības politiku attiecībā pret apdāvinātajiem skolēniem
- Pievērst lielāku uzmanību skolotāju izglītībai, kvalifikācijai un skolotāju darba kvalitātei
- Uzlabot sabiedrības attieksmi pret izglītību, viedojot respektablu, inteligentu un pozitīvu skolotāju tēlu
- Nodrošināt kvalitatīvas izglītības pieejamību visiem skolēniem neatkarīgi no viņu materiālā stāvokļa, no viņu dzīves vietas, skolas, ko apmeklē, no viņa fiziskajām, garīgajām vai emocionālajām spējām
- Izveidot tādu skolēnu novērtēšanas kārtību, kur paralēli novērtējumama ar atzīmi, būtu arī skolēna progresā aprakstošs novērtējums, kā arī uzvedības novērtējums

Ieteikumi skolu direktoriem:

- Darbā par skolotājiem pieņemt tikai labākos kandidātus
- Dot skolotājam maksimāli pieļaujamo autonomiju mācību programmas izstrādē
- Skolā nodrošināt skolēniem draudzīgu vidi
- Organizēt uz skolēnu attīstību orientētas intervijas, kurās piedalās arī skolēna vecāki. Intervijas mērķis ir veicināt skolēna attīstību, ne nosodīšanu
- Organizēt un iesaistīt skolu dažādos pasākumos, kas saistīti ar vides jautājumiem
- Veidot ciešāku sadarbību ar bibliotēkām, iesaistoties to rīkotajos pasākumos, kā arī pašiem organizēt dažādas aktivitātes, kas saistītas ar lasīšanu, īpaši padomājot par jauniešu auditoriju

Ieteikumi skolotājiem:

- Izglītības likuma un MK noteikumu ietvaros izstrādāt savas mācību programmas, pamatojoties uz konkrētās klases un skolēnu spējām un vajadzībām
- Veicināt skolēnu motivāciju mācīties, lasīt un izglītoties
- Skolēnus regulāri iesaistīt sevis novērtēšanā un izvērtēšanā
- Rūpēties par savu kvalifikāciju, apmeklējot dažādus kursus, seminārus vai ceļot savu izglītības pakāpi studējot augstskolā tālākos studiju līmeņos

Latvijas skolēnu augstu rezultātu sasniegšanas iespējas

Paldies par uzmanību!

- linda.mihno@lu.lv
- lpi.lu.lv